

NOCTUA

SIVE

NOVA EX BIBLIOTHECA VETERINARIA

Kiadja a Szent István Egyetem Állatorvos-tudományi Könyvtár, Levéltár és Múzeum

19. évfolyam (2015) 1. szám

Dr. Magyary-Kossa Gyula emlékülés

2015. február 13-án, pénteken emlékülés volt a 150 éve született Magyary-Kossa Gyula tiszteletére az Állatorvos-tudományi Kar Aulájában. A Magyar Orvostörténelmi Társaság és a SZIE Állatorvos-tudományi Kar közös rendezvényén sok érdekes előadást hallhattunk, amelyek segítségével kicsit jobban megismerhettük munkásságát, életét és emlékeinek sorsát, s nagyon hiányoltuk a téma legjelesebb kutatóját: dr. Karasszon Dénest, akire kegyelettel emlékezünk.

A rendezvényt dr. Réthelyi Miklós a Magyar Orvostörténelmi Társaság elnöke, dr. Szél Ágoston, a Semmelweis Egyetem rektora és dr. Sótónyi Péter dékán nyitotta meg, aki köszöntötte Magyary-Kossa Gyula unokáját és férjét, akik jelenlétükkel megtisztelték az ünnepséget. A hivatalos megnyitó után dr. Kapronczay Károly (Magyar Orvostörténelmi Társaság) következett, aki *Magyary-Kossa Gyula helye a hazai orvostörténet-írásban* címmel tartott nagy ívű előadást, amelyből megismerhettük a kortársakat is, és Magyary-Kossa munkásságának értékelését. Ezt követte dr. Sótónyi Péter, dékán *A magyar állatorvostörténet-írás nagyjairól* szóló előadása. Szokásos lendületes és a hallgatóság számára igen élvezetes előadásmódjával évszázadokat átívelően beszélt Thanhoffer

Lajostól a nemrégiben elhunyt Karasszon Dénes professzorig az állatorvos-történet kutatóiról és munkájuk kézzel fogható gyümölcszeiről: a könyveikről. Előadásában az emlékezés pátosza keveredett a ma is elérhető, nyomtatásban vagy elektronikusan megjelent munkák olvashatóságának örömeivel. Karunk és az állatorvoslás jelene, múltja és jövője ért itt össze egy pillanatra. Az előadás után köszöntötte dr. Karasszon Dénesné és a család megjelent tagjait.

Dr. Kótai István (SZIE Állatorvos-tudományi Kar) *A háttérben: a M. kir. Állatorvosi Főiskola*

című előadása betekintést engedett a századelső hangulatába és az akkori tudományos élet forgatagába. Megismerhettünk egy korszakot, amelyben intézményünk hol anyagi jólétben, hol szűkös esztendőkből, de a tudomány művelésében soha meg nem torpanva haladt előre, szélesítette az oktatás és kutatás lehetőségeit, és új tanszékekkel segítette a tudományterületek fejlődését.

Dr. Gazda István (Magyar Tudománytörténelmi Intézet) és Perjámosi Sándor ismertette meg a közönséget *Magyary-Kossa Gyula életmű-bibliográfiájával*, amely a rendezvény apropóján készült el és jelent meg nyomtatásban és elektronikusan (http://real.mtak.hu/21862/1/MKGY_bibliografia_REAL_150216.pdf). Minden résztvevő kapott belőle egy példányt a regisztrációkor. Az előadás betekintést engedett az orvos- és állatorvos történet múltjába, néhány jelentősebb kutató munkásságába.

A szünetben az érdeklődők megtekinthették a Magyary-Kossa Gyula emlékeiből összeállított alkalmi kiállítást az Állatorvos-történelmi Gyűjteményben.

A szünetet követő első előadó dr. Kapronczay Katalin (Semmelweis Orvostörténelmi Múzeum, Könyvtár és Levéltár) volt, aki *Magyary-Kossa Gyula és a magyar orvosi nyelvújítás* című előadásával bevezette a közönséget egy sokak által eddig csak távolról csodált tudományterületre. Dr. Gálfi Péter (SZIE Állatorvos-tudományi Kar) és Koósné Török

A rendezvény közönsége dr. Sótónyi Péter dékán előadását hallgatja

Magyary-Kossa Gyula unokája és férje (Balázs Gusztáv felvétele)

Az elnökség: dr. Réthelyi Miklós, dr. Szél Ágoston és dr. Sótonyi Péter Dr. Kapronczay Károly

Erzsébet (SZIE Kosáry Domokos Könyvtár és Levéltár) bemutatójának címe *Az állatorvosi gyógyszerteran oktatásának története és az újra felfedezett Magyary-Kossa (a Kóssa-reakció)* volt. Előadásukban a még önálló tanszék nélkül működő kutatóktól jutottak el a gyógyszerteran tanszék megszervezéséhez és Magyary-Kossa Gyula tudományos életművéhez. Itt azonban nem álltak meg: munkásságát összekötötték korunkkal, amikor bemutatták a szerző saját eredeti cikkére és munkásságára történt hivatkozásokat egészen napjainkig.

Az ünnepség alkalmából restaurált Magyary-Kossa Gyula olajfestmény. A 69x84 cm méretű képet 1909. május 1-én készítette Mayer Alajos. A festményt a Magyary-Kossa család ajándékozta 2004-ben az Állatorvos-tudományi Könyvtárnak. (Fotó: Perényi János)

Dr. Molnár László (Simmelweis Egyetem, Központi Levéltár) a Magyary-Kossa hagyatéknak egy sokak által nem ismert, de igen kiemelkedő részéről beszélt: *Magyary-Kossa Gyula orvostörténeti képgyűjteményéről*. A képgyűjtemény újabb adalék ahhoz, hogy érzékelhessük, milyen sokrétű és alapos munkát végzett az ünnepelt. A gyűjtemény ma 10 do-

bozban van elhelyezve, és majd kétezer tabulót tartalmaz újságcikkektől, fotókon át egészen levelekig.

Utolsóként hallgathattuk meg Orbán Éva (SZIE Állatorvos-tudományi Könyvtár, Levéltár és Múzeum) előadását a *Magyary-Kossa Gyula öröksége és az állatorvos-történeti emlékek gondozása* címmel. Ebben a könyvtár, levéltár és múzeum által végzett gyűjtés, megőrzés és közzététel hármását mutatta be. A prezentáció jól érzékeltette, hogy milyen sokrétű a hazai állatorvoslás történetének gyűjtése és publikálása (HuVetA, Magyar Állatorvosi Panteon stb).

A zárszavak után a kedves vendégek a Boeringer-Ingelheim cég által támogatott fogadáson vehettek részt, amelyen Magyary-Kossa Gyula kedves pénteki menüje volt terítéken, az egykori tanári vacsorák mintájára. A jó hangulatú rendezvény, az érdekes előadások és a finom „harcspaprikás túrós csuszával” nem hagyott kétséget senkiben, hogy Magyary-Kossa Gyula nemcsak nagy tudású professzor és kiemelkedő, sokrétű kutató volt, hanem az élet minden területét megélt ember is. (W. B.)

Az *Acta Veterinaria Hungarica* kezdetei

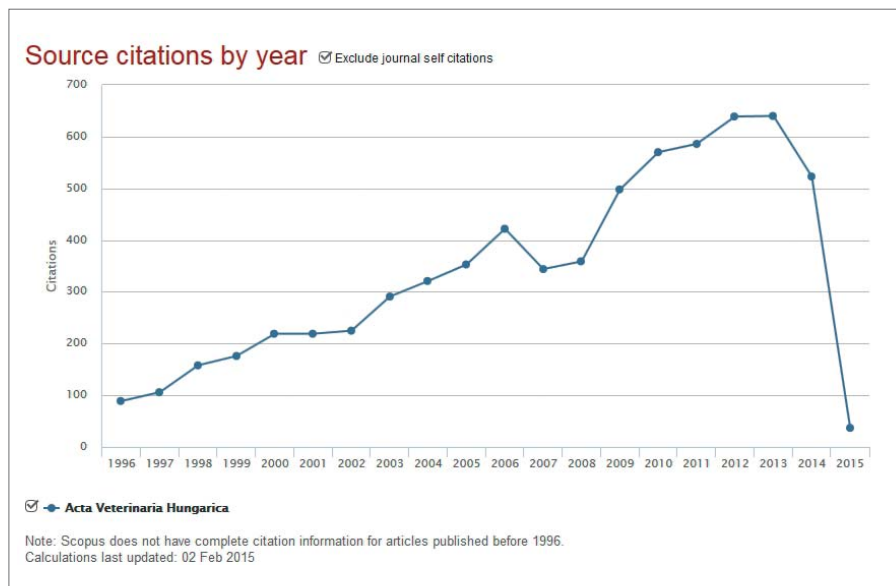
Levéltári források között kutatva sok érdekességre bukkanhat az ember. Most az egyetlen angol nyelvű magyar állatorvosi szakfolyóirat, az *Acta Veterinaria Hungarica* alapításának története tárult fel. A lap a II. világháború befejezését követő nehéz gazdasági helyzetben indult az Állatorvostudományi Kar égisze alatt. Indulásakor még tartott a romok eltakarítása. 1947. április 29-én a Magyar Agrártudományi Egyetem Állatorvostudományi Karának IX. rendes ülésén a következők hangzottak el: „A jövő évi költségvetés tervezésekor Manninger professzor javasolja, hogy Karunk „Acta veterinaria Hungarica” címen időszakonként, a szükséghez mérten tudományos szaklapot jelentessen meg, s ennek költségei is illesztessenek bele Karunk jövő évi költség-

vetési tervébe. A szaklap kiállítás és tartalom tekintetében európai színvonalú legyen, és a dolgozatok a nagy világnyelvek valamelyikén jelenjenek meg. – Kotlán professzor örömmel üdvözlöli a javaslatot és kívánatosnak tartja, hogy költségek fedezésére felettes hatóságtól Karunk 20.000 Ft előleget kérjen addig is, amíg a lap megjelenése költségvetési úton biztosítható lesz. ... A Kar a lap szerkesztőjéül Kotlán professzort kéri fel. – Kotlán professzor a megbízást elvállalja, de kívánatosnak tartja, hogy a lap élén a szerkesztő helyett szerkesztőbizottság álljon. A szerkesztőbizottság tagjairól a Kar később fog határozni.”¹

1947. szeptember 15-én már arról írnak a Jegyzőkönyvben (I. rendes ülés), hogy a felettes hatóság 4000 forint előleget utalt ki a megjelentetni kívánt szaklap költségeire. Kotlán Sándor szerkesztő mellé ekkor kéri fel a szerkesztőbizottság első tagjait: Manninger Rezsőt, Deseő Dezsőt és Mócsy Jánost. Döntés születik arról is, hogy Karon kívülről is fogadnak dolgozatokat, hiszen a szerkesztőbizottság és a szerkesztő személye garantálja a minőséget.

A fentiek után 1948-ban megjelent az *Acta Veterinaria Hungarica* első száma, benne Manninger Rezső (*Infectious gastroenteritis of swine*), Mócsy János (*Neue verwendungsgebiete der Kontaktgifte in der Veterinärmedizin*) Kotlán Sándor (*Studies on the life-history and pathological significance of Oesophagostomum spp. of the domestic pig*), Schneider László (*Additional data to the etiology of pasteurellosis with special reference to different species of hosts*), és végül Manninger Rezső egy másik cikkével (*A new vaccine against sheep pox*). E cikkek tudománytörténeti jelentőséggel bírnak, hiszen egy új folyóirat elsői voltak. Tudományos fontosságukat ma már nehéz pontosan meghatározni, de talán segít érzékeltetni, hogy ha a Google Scholarban található idézettséget megnézzük: Kotlán – 28 (1961–2015), Schneider – 6 (1954–2007), Manninger – 2 (1954–1967) idéző. A megjelent négy angol és egy német nyelvű cikkre összesen tehát 34 idézőt találtam.

¹ Tanácsülést jegyzőkönyv: 1947 április 29. 425/1947. SZIE ÁOTK Levéltára

Az első két szám (1948 és 1949) megjelenése után 1950. március 27-én jelentette be Kottlán professzor, hogy a folyóirat „kiadási költségeit és adminisztrációját a Tudományos Akadémia vette át”. 1951-től már mint *Acta Veterinaria Academiae Scientiarum Hungaricae* jelent meg egészen 1982 végéig, 1983-ban pedig újra felvette az eredeti *Acta Veterinaria Hungarica* címet és ma is így ismerjük.

A Kottlán Sándor és szerkesztőtársai által indított folyóirat elmúlt évtizedei számokban: a két címen 270 lapszám több, mint 1300 cikket tartalmazott (1983 óta) és sok ezer idézőt kapott. Ezek közül a Web of Science tanulsága szerint 103-ra több, mint 2400 hivatkozás történt 1975 óta. A Scopus adatbázis grafikonja azt is megmutatja, hogy ezek a hivatkozások – amelyek száma itt a 7000-et is meghaladja – hogyan emelkednek az utóbbi közel 20 év cikkeire:

Az *Acta Veterinaria Hungarica* teljes állományának tartalomjegyzéke a Matarkában (http://www.matarka.hu/szam_list.php?fsz=776) kereshető és egy kattintással elérhető az Akadémiai Kiadó oldalán szabadon hozzáférhető cikkek is. (W. B.)

Makrovilág

Ebben a félévben Górád Ádám biológus hallgató fotói tekinthetők meg az olvasóteremben *Makrovilág* címmel. Pillangó békák, csigák, rovarok – göröcsó alatt.

Felfedezés egész évben

A Szent István Egyetem egész évre előfizetett egy ún. integrált keresőt, az Ebsco *Discovery Service* szolgáltatását, amelynek segítségével egyszerre kereshetők a rendelkezésre álló adatbázisok és teljes szöveges források (elektronikus folyóiratok és könyvek). Úgy is mondhatjuk, hogy az előfizetett források „google-járól” van szó, hiszen a motivációt a

keresési szokások változása adta. Ma már egyetlen, lazán szerkesztett keresőkérdelemmel szeretnénk az érdeklődő megtalálni és azonnal el is érni a témájához tartozó információt.

Egyszerű, összetett és vizuális keresésre egyaránt van lehetőség az Ebsco magyarul is megjeleníthető felületén. Meghatározhatjuk, hogy a rekordok mely részében kívánunk keresni és milyen módon? A találatok menthető, nyomtathatók, e-mailben elküldhetők, illetve bibliográfiakezelő szoftverekbe exportálhatók. Reményeink szerint a közös keresés olyan forrásokhoz is elvezeti az érdeklődőt, amelyekben egyenként nem keresne, és így költséghatékonyabbá teszi ezek előfizetését.

Természetesen megmaradt a lehetőség, hogy az egyes adatbázisok finomabb keresési eszközeit (tárgyszójegyzék, mutatók, keresés speciális mezőkben) is igénybe vegyék azok, akik komoly tudományos munkába fognak. (O.É.)

Stratégia 2014–2018

Második alkalommal készített középtávú stratégiai tervet az Állatorvos-tudományi Könyvtár, Levéltár és Múzeum. A tervben nincsenek átütő újítások: szeretnénk továbbfejleszteni, minőségében javítani azt, aminek az alapjait az előző időszakban leraktuk. Nem kis feladat ez! A heti 50 órán át könyvtárat nyitva tartó, közvetlen segítséget nyújtó, régikönyv-gyűjteményt, levéltárat, múzeumot működtető, repozitóriumot és honlapot üzemeltető, nyilvános számítógépeket biztosító, az oktatásban részt vevő, rendezvényeket szervező stb. csapat mindössze egy tucatszám emberből áll: közöttük igazgató, titkár, rendszergazda, raktáros és takarító. Sokszor Weöres Sándor sorai jutnak az eszünkbe: „Itt látható a nagyhírű bűvész! / A lábával karikázik, / a kezével citerázik, / az orrával orgonázik, / a fülével figurázik, / a szemével gurgulázik, / a szájával vacsorázik!” A minőségi munkához pedig odaadó figyelem-

re, folyamatos, széles körű tájékozódásra és sok-sok befektetett munkára van szükség. A bűvészek erre nehezen képesek.

Milyen területen szeretnénk előrelépést tenni a következő időszakban?

Egyedi állományunk retrospektív feldolgozását teljesen saját erőből végezzük, nagy erőfeszítések árán. Ugyanakkor a feltáruló, és a feldolgozás révén a tudományos „vértörvénybe” bekerülő anyag rendkívül értékes, minden fáradságot megér, és közelebb visz alapvető funkciókhoz: a hazai állatorvosi szakirodalom teljes körű hozzáférhetővé tételéhez. A digitalizálásban is sok lehetőség rejlik: leadtuk első elektronikus kötelepéldányunkat, és ha feltételeink javulnának, számos tervet tudnánk megvalósítani. Ehhez pályázati forrásokra lenne szükségünk! Kiemelt feladat a publikálás támogatása és a nyílt hozzáférés megismertetése és elősegítése a kar oktatói és kutatói közösségével és az állatorvosokkal. Folyamatosan csiszoljuk és bővítjük oktatási anyagainkat, és erőnkhez mérten egyre nagyobb körben támogatjuk az információszerzés kultúrájának emelését.

Az állatorvos-történeti emlékek gondozása is számos feladatot ad: a képgyűjtemény több száz darabjának közzétételét kell megoldanunk, adatbázist építünk a magyar állatorvosok biográfiai adataiból. Látogatóbarát programokkal szeretnénk több felületet és gyereket vonzani a múzeumba, amely bővítés előtt áll.

Mindeközben küzdünk a szeretett, de sok gondot adó infrastruktúrával, igyekszünk lépést tartani a számítástechnika fejlődésével és korszerű marketing eljárásokkal népszerűsítjük szolgáltatásainkat. Egy dolog nem szerepel terveinkben, amelyek a honlapon részletesen olvashatók (http://konyvtar.univet.hu/images/dokumentumok/strategia_2014_2018_AOTKLM.pdf): az unalom. (O.É.)

A bőség zavara

A linkgyűjtemények ideje lejárt, gondolhatnánk, hiszen a keresőnk mindig kidob valamit, bármilyen információt is keressünk. A gond éppen az, hogy túl sokat „dob ki”. Ezért vállalkozunk a könyvtár linkgyűjteményének folyamatos bővítésére, a források rostálására, értékelésére és a legértékesebbek kiemelésére. Az utóbbi hetekben találkoztunk például az orvostörténeti olvasmánytárral (<http://olvasmanytar.orvostortenet.hu/>), amely a források gazdag tárháza. Többek között Magyar-Kossa és Karasszon Dénes számos írását is tartalmazza.

Mindig összegyűjtjük a szakállatorvos-hallgatók számára a kurzushoz tartozó legfontosabb forrásokat (teljes szövegek, keresők, diagnosztikai segédletek, szervezetek stb.) is, így most a sertések és a lovak állnak a középpontban. A linkek csoportosítva a www.netvibes.com/aotk oldalon található. (O.É.)